

Finansdepartementet
Postboks 8008 Dep
0030 Oslo

Villeman Vinje, samfunnsøkonom i Civita
vinje@civita.no

Kommentarer til Høringsbrev om NOU 2015:9 Finanspolitikk i en oljeøkonomi

Innledning

Prinsippene for og utformingen av finanspolitikken er viktig, og NOU 2015:9 gir en grundig behandling av de fleste emner den tar opp. Unntaket er utvalgets behandling av skatteområdet, der flere sentrale momenter og perspektiver enten er overflatisk behandlet eller ikke tatt opp i det hele tatt. Denne høringsuttalelsen er sentrert rundt disse svakhetene.

Handlingsregelen av 2001 tok ikke til orde for et stabilt skattenivå

Slik det fremstilles i NOU 2015:9, kan en lett få inntrykk av at handlingsregelen, slik den fikk sin tilslutning av Stortinget i 2001, forutsatte et stabilt skattenivå. På side 12 i NOU 2015:9, i oppsummeringen av hva handlingsregelen fra 2001 går ut på, står det følgende: «En bør ikke basere den økonomiske politikken på at skatte- og avgiftsnivået skal øke», og det samme henvises det til på plansjene som ble brukt ved fremleggelse av NOU 2015:9. Også på CME-seminaret om NOU 2015:9, avholdt på BI 27. oktober 2015, benyttet utvalgets leder, professor Øystein Thøgersen, presentasjonsfoiler som sa at handlingsregelen av 2001 var for et stabilt skattenivå.

Det er ikke tilfellet. I St.meld. nr. 29 (2000-2001), fremmet av Stoltenberg I-regjeringen, står det følgende: «En bør ikke basere den økonomiske politikken på at skatte- og avgiftsnivået skal øke. Snarere bør noe av det handlingsrommet økt innfasing av oljeinntekter gir, over tid benyttes til å redusere skatter og avgifter». Denne fulle sammenhengen er sitert bare én gang i NOU 2015:9, enda det i innhold skiller seg vesentlig fra den oppsummering som NOU 2015:9 benytter.

At skatteletter er prioritert i handlingsregelen av 2001 ble tydeliggjort og forsterket av det brede flertallet under Stortingets behandling av meldingen, der vekstfremmende skatteletter ble pekt på som en av prioriteringene. I framskrivingen av en gradvis økning i bruken av petroleumsinntekter fram til 2020, som ble foretatt i St.meld. nr. 29 (2000-2001), ble det også eksplisitt pekt på at i «framskrivingen har en lagt til grunn at dette [handlingsrommet fra økt bruk av petroleumsinntekter] benyttes dels til økt offentlig sysselsetting og dels til reduserte skatter». Redusert skattenivå, ikke stabilt skattenivå, er med andre ord innarbeidet i analysegrunnlaget ved forslag til handlingsregel i 2001.

I Langtidsprogrammet 2002-2005, som St.meld. nr. 29 (2000-2001) viser til, ble det også pekt på at skatt på inntekt burde reduseres, og at internasjonal konkurranse gjorde det nødvendig å ha et konkurransedyktig nivå på flyttbare skatteobjekter, herunder på kapitalbeskatningen.

Det er derfor uheldig for innretning av analysen i NOU 2015:9, og lite presist, når det i oppsummeringen fremstilles som om handlingsregelen av 2001 tok til orde for et stabilt skattenivå.

Redusert skattenivå er en alternativ måte å spare på - til den fremtidige offentlige finansieringsutfordring

Det er ingen tvil om at virkningen av eldrebølgen som er under fremmarsj, er at offentlige finanser vil komme under betydelig press de kommende tiår, slik NOU 2015:9 også tar opp. Det i seg selv taler for en langsiktig innretning av finanspolitikken og nøkternhet i veksten i offentlige utgifter.

NOU 2015:9 anbefaler moderasjon i oljepengebruken de kommende år sammenlignet med utviklingen siden 2001, slik at veksten i de offentlige utgifter modereres og sparingen i Statens pensjonsfond utland blir større. Sammenlignet med utviklingsbanen siden 2001 med relativt høy offentlig utgiftsvekst er det å foretrekke.

Men det finnes en alternativ sparebane til de fremtidige offentlige utgiftene som ikke drøftes reelt. Det er å redusere skattenivået i overskuddsperioden, og å øke skattenivået igjen når fremtidig finansieringsbehov taler for det. Denne muligheten ble illustrert av SSB-forskerne Erling Holmøy og Vibeke Oestreich Nilsen i Økonomiske Analyser 2008/4, der de, basert på det daværende tallgrunnlag, anslo at om handlingsrommet fra oljefondet kun ble brukt til å redusere arbeidsgiveravgiften i overskuddsperioden, ville arbeidsgiveravgiften først kunne bli avviklet, for så gradvis å bli gjeninnført for å finansiere fremtidige offentlige finanser, slik det er vist i figur 1.

Selv om tallgrunnlaget har endret seg siden artikkelen til Holmøy og Nilsen ble skrevet, er prinsippet fremdeles gyldig. Det hadde vært ønskelig at NOU 2015:9 hadde drøftet dette alternativet grundig. Når utvalget valgte ikke å foreta en reell drøfting av emnet, bør det gjøres i forbindelse med den videre behandling av utvalgets anbefalinger.

Et punkt som ikke belyses i artikkelen til Holmøy og Nilsen, er at det ikke er en automatikk i at det er skatten som reduseres som senere vil måtte bli økt. Ved et redusert skattenivå i overskuddsperioden økes rommet for fremtidige skatteøkninger i den fremtidige underskuddsperioden. Når tiden kommer for skatteøkninger vil man kunne ta stilling til eksakt hvordan man ønsker å innrette skatteøkningene. Optimalt sett kan deler av skatteøkningen skje på en mindre skadelig måte for den økonomiske aktiviteten enn ved skattene som ble redusert. Er et slikt skattesifte mulig, vil det gi en samfunnsøkonomisk effektivitetsgevinst.

Figur 1: Nødvendig arbeidsgiveravgift for å finansiere offentlige utgifter innenfor handlingsregelen

Kilde: SSB, ØA 2008/4. Basert på Befolkningsfremskrivninger fra 2008 og oljepris på 71 2007-dollar.

Note: Senere analyser har skjøvet bunnpunktet noe frem i tid. Det var i Perspektivmeldingen 2013 anslått å inntreffe rundt år 2025.

Skattenivå og reformmuligheter

NOU 2015:9, og også Scheel-utvalget, viser til at de negative virkninger på økonomien av skatt stiger med økende skattesatser. NOU 2015:9 argumenterer derfor for at det er å foretrekke å holde et stabilt, moderat skattenivå, sammenlignet med å ha en periode med et lavere skattenivå og en annen periode med et høyere skattenivå. Dette fordi det stabile, moderate skattenivået samlet sett gir det minste samlede samfunnsøkonomiske effektivitetstapet. Som et tankeeksperiment stemmer dette argumentet, men det er flere grunner til at det ikke bør være bærende for den situasjon som Norge vil befinne seg i de kommende tiår.

En av hovedinnvendingene mot stabil skatt over tid-argumentet, er at dagens skattenivå ikke er høyt nok til å finansiere realistiske utviklingsbaner for offentlige budsjetter når virkningene av eldrebølgen for alvor slår inn. Det er med andre ord ikke tilstrekkelig med en videreføring av dagens skattenivå for å sikre fremtidige offentlige finanser. Det vil kreve omfattende reformer.

Estimater på hvor store de offentlige finansielle utfordringer kan bli, vil være avhengig av de mange ulike forutsetninger som legges til grunn. I basisberegningen i NOU 2015:9, og også i Perspektivmeldingen 2013, legges det f.eks. til grunn at kvalitetsnivået, målt ved ressursbruken per bruker, i offentlige helse- og omsorgstjenester vil forbli på dagens nivå. Samtidig legges det til grunn at arbeidsinnsatsen til de sysselsatte, dvs. hvor lenge de arbeider i snitt, også vil forbli på dagens nivå. Dette er urealistiske antagelser for utviklingsbanen fremover, som bryter med den historiske utviklingen. Men selv om man legger dem til grunn, viser beregningene i NOU 2015:9 at fremtidens offentlige budsjetter vil gå med underskudd. Det er reelt kun graden av underskudd som varierer avhengig av sammensetningen av realistiske antagelser.

Det er mer realistisk å forvente at utviklingen for disse to hovedfaktorene vil være preget av utviklingen så langt, med fortsatt kvalitetsvekst for offentlige helse- og omsorgstjenester og redusert arbeidsinnsats, enn å forvente at dagens nivåer, uten reformtiltak, kan låses fast. Fremskriver man den historiske utviklingen i stedet, gir det grovt regnet et underskudd i 2060 på rundt 30 prosent av fastlands-BNP, dvs. et underskudd som er to - tre ganger så stort som de underskudd Hellas inntil nylig har hatt på sine offentlige budsjetter. Selv om man antar en noe mer moderat utvikling, f.eks. med en lavere kvalitetsvekst for offentlige helse- og omsorgstjenester enn vi har erfart så langt, gir det underskudd på 20-tallet målt som andel av fastlandsøkonomien, vesentlig over hva som er bærekraftig over tid. Ifølge SSB-forsker Erling Holmøy er det langt mer realistisk å legge til grunn en slik utviklingsbane enn å legge til grunn at det er dagens arbeidsinnsats og kvalitet i offentlige tjenester som vil vare ved.

Andre antagelser, slik som nivået på oljepris, avkastningen av statens finansinvesteringer, helsenivået til befolkningen eller nivået på produktivitetsveksten i offentlig tjenesteproduksjon, kan virke både positivt og negativt på finansieringsanslagene, avhengig av hvilke forutsetninger som legges til grunn. Men selv ved positivt innrettede antagelser er dette neppe nok til å veie opp for virkningene av at arbeidsinnsatsen fortsetter å synke i takt med velstandsøkningen og at kvalitetsveksten på offentlige velferdstjenester ikke reduseres vesentlig.

Det er også viktig å peke på at selv om analysene i NOU 2015:9 og Perspektivmeldingen 2013 stopper i 2060, er ikke det et uttrykk for at velferdsstatens finansieringsutfordring da er ventet å nå en topp, men en følge av at man i disse analysene kun ser om lag 45-50 år frem i tid. Forlenges analysene, fortsetter de årlige budsjettunderskuddene å stige.

Alt tyder på at fremtidens velferdsstat vil stå overfor betydelige finansielle utfordringer i møte med eldrebølgen. Dagens skattenivå er ikke nok, og både NOU 2015:9 og Scheel-utvalget advarer mot å øke skattene vesentlig ut over dagens nivå. Det vil derfor kreve større reformer, på flere områder, for å legge grunnlaget for å få offentlige finanser inn på en langsiktig bærekraftig utviklingsbane.

Så langt har det vært lite tegn til reformiver blant politikere og velgere, og siste stortingsvalg, som de foregående, har vært preget av løfter om «mer», ikke av forslag til krevende reformer og sikring av bærekraft i langsiktige offentlige utgifter.

Det sentrale spørsmålet er hva som skal til for at offentlige finanser over tid skal kunne innrettes på en bærekraftig bane? Det vil kreve reformer, på flere områder og av ulik art. Dette vil det være krevende å sikre flertall for, og ideelt sett bør det siktes mot tverrpolitisk reformenighet.

Hvis man i perioden vi fremdeles har fremfor oss med overskudd i offentlige finanser, har brukt noe av handlingsrommet på å redusere skattenivået, vil det trolig bli enklere å sikre bredt flertall for nødvendige reformer senere. Innstramminger vil da kunne kombineres med skatteøkninger, noe som kan innrettes slik at «alle» bidrar, både de som omfattes av innstramminger i offentlig ytelse eller tjenester eller økt skatt.

Videreføres derimot dagens skattenivå, slik at det, ifølge NOU 2015:9 og Scheel-utvalget, er begrenset rom for å øke skattenivået uten at det får for uheldige virkninger på verdiskapingen, vil de fremtidige reformene måtte gjennomføres primært som innstramminger i offentlige ytelse og velferdsordninger alene, uten at det er samme rommet for å bruke skatteøkninger.

Vektlegges et slikt mer statsvitenskapelig utgangspunkt, taler det for at skattenivået bør senkes de kommende år, for å legge til rette for bredt forankrede reformer for å sikre langsiktig bærekraftige offentlige finanser.

Velferdsstatens bærekraft og maksimal finansiering ved skatt

I den offentlige debatt om velferdsstatens finansielle fremtid, har enkelte tatt til orde for at skatteøkninger kan finansiere alle fremtidige statsfinansielle utfordringer. Både NOU 2015:9 og Scheel-utvalget har pekt på at offentlig sektor i Norge er stor, og at skattenivået målt mot fastlandsøkonomien allerede er på et høyt nivå. Det mener begge utvalgene begrenser ønskeligheten, og reelt sett mulighetene, til å gjennomføre fremtidige store skatteøkninger.

Jo høyere skattesatser er, jo større blir de negative virkningene skatten har på økonomien. I en dynamisk verden, hvor aktører tilpasser seg, vil de negative virkninger (svart økonomi, negative incentivvirkninger) over et gitt skattesatsnivå ha større virkning enn skatteinngangen fra økt skattesats. Dette omtales ofte som toppunktet i Lafferkurven, den skattesats som gir maksimal skatteinntekt.

Hvilken skattesats som er den optimale, sett fra et maksimerende statsfinansielt perspektiv, er ikke lett å fastslå. Nivået, Lafferkurvens toppunkt, kan variere mellom land, påvirket både av skattemoral, institusjonelle forhold og hvordan velferdsordninger er innrettet. Isolert sett kan f.eks. den svenske måten å finansiere arbeidsledighetstrygd på, med en arbeidsrelatert forsikringsordning, gi høyere betalingsvilje, fordi nytten er lettere å identifisere enn en tilsvarende skattebyrde som går til å finansiere en udifferensiert velferdsstat, inklusive NAV-ytelser.

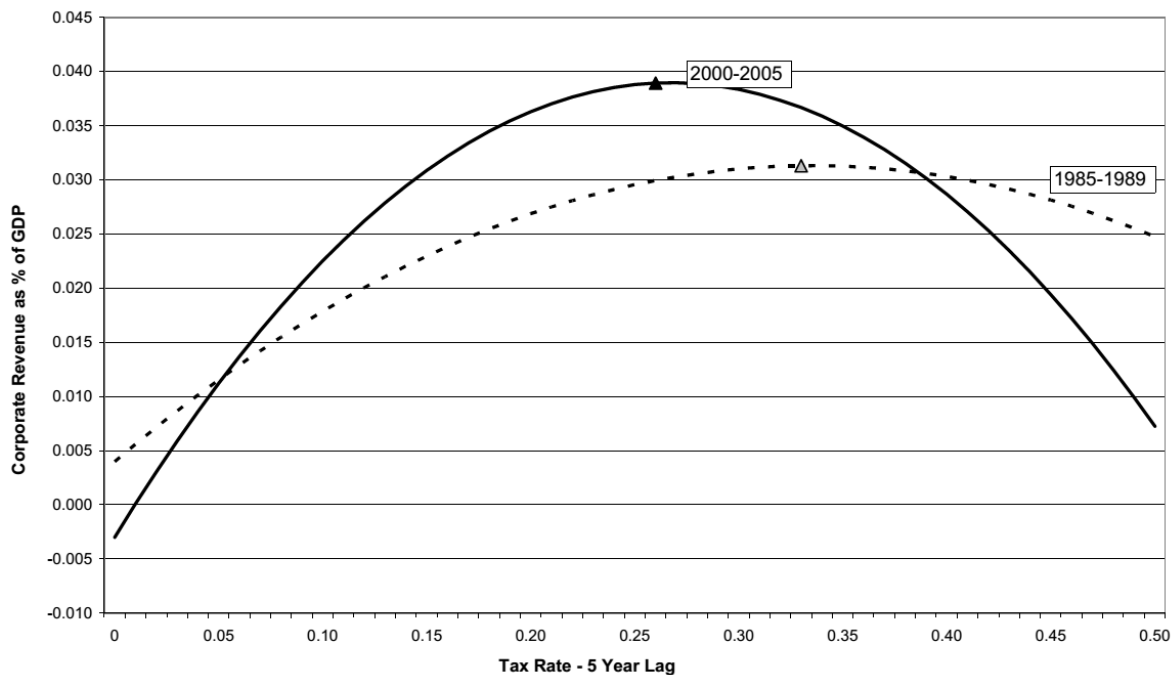
Lafferkurvens toppunkt vil også variere avhengig av hva skatteobjektet er. Som Scheel-utvalget er inne på, er noen skatteobjekter mer mobile enn andre, noe som kan begrense muligheten til å

skattlegge slike skatteobjekter vesentlig høyere enn i andre land. Figur 2 gir et estimat på Lafferkurvens toppunkt for selskapsskatten i OECD-land. Mens den er anslått å være om lag 33 prosentpoeng i siste halvdel av 1980-tallet, anslås den å ha sunket til om lag 26 prosentpoeng i 2000-2005. De siste 10-15 år har selskapsskatten i gjennomsnitt i OECD-området sunket ytterligere, noe som kan ha flyttet toppunktet ytterligere til venstre.

Det eksisterer, så vidt vites, ingen gode anslag på hvor Lafferkurvens toppunkt kan befinne seg for ulike skattearter i Norge. Et budsjettsvar til Venstre under Stortingets budsjettarbeid i 2015 indikerer at Finansdepartementet heller ikke er kjent med en norskbasert Lafferanalyse. I det videre arbeidet med å analysere velferdsstatens langsiktige finansieringsutfordringer anbefales det derfor at det gjennomføres analyser av hvilke skattesatsnivåer for lønnsinntekt og kapital som anslås skatteinntektsmessig maksimerende, presentert for eksempel i Perspektivmeldingen 2017. Det vil kunne supplere den offentlige debatten om mulighetsalternativer vi står overfor.

Eventuell ny innsikt i de dynamiske virkninger av både lønns- og kapitalbeskatning anbefales også innarbeidet i SSB sine modeller for beregning av velferdsstatens langsiktige finansieringsutfordringer. Disse eksisterende modellene er i gjeldende versjoner i liten grad i stand til å ta høyde for dynamiske tilpasninger, noe som vil være utfallet når vesentlige statsfinansielle underskudd og/eller skatteøkninger analyseres.

Figur 2: Maksimerende selskapsskatteinntekt og skattesatsnivå. 1985-1989 og 2000-2005

Kilde: Alex Brill and Kevin A. Hassett, AEI Working Paper nr. 137, 2007; Revenue-Maximizing Corporate Income Taxes: The Laffer Curve in OECD Countries.

Virkning av en høyere prioritering av vekstfremmende skatteletter

Handlingsregelen som ble vedtatt i 2001, fastslår ikke hvor stor andel av handlingsrommet fra petroleumsinntektene som bør brukes på skatteletter, men handling og ord fra Stoltenberg I-regjeringen og den daværende borgerlige opposisjonen indikerer at det var tenkt at vekstfremmende skatteletter burde være en hovedprioritering. Ved fremleggelse av Stoltenberg I-regjeringens

budsjettforslag for 2002, det første budsjettet etter at handlingsregelen av 2001 var vedtatt, skisserer budsjettfoilene til daværende finansminister Karl Eirik Schjøtt-Pedersen at Stoltenberg I-regjeringen anså at for den påbegynte stortingsperioden, kunne det det være passende å bruke halvparten av det økonomiske handlingsrommet på vekstfremmende skatteletter.¹ Selv om vedtaket av handlingsregelen 2001 ikke var eksplisitt på det, var det med andre ord lagt opp til at en forberedelse til en fremtid med eldrebølge og større offentlige utgifter dels skulle skje ved sparing på statlig hånd, ved hjelp av Statens pensjonsfond utland, og dels ved sparing på privat hånd, ved reduksjon av skattenivået.

Senere regjeringer har valgt å prioritere vekstfremmende skatteletter på et lavere nivå enn det som ble skissert i Stoltenberg I-regjeringens budsjettforslag for 2002. Under Stoltenberg II-regjeringen ble skatter og avgifter, primært for næringsliv og norsk kapital, endog økt moderat, med rett over 5 mrd. kroner. Summerer man alle skatteendringer mellom 2002 og 2015, er det over perioden vedtatt rett i underkant av 50 mrd. kroner i reduserte skatter og avgifter. Inkluderes Solberg-regjeringens justerte skatteforslag for 2016, lander man på nær 55 mrd. kroner. Samtidig har det strukturelle, oljekorrigerede budsjettunderskuddet økt fra 36,5 mrd. 2016-kroner i 2001 til 195 mrd. kroner i det justerte forslaget for 2016-budsjett, dvs. om lag tre ganger mer enn de samlede prioriteringer av redusert skatt fra 2001 til 2016.

Skulle man lagt prioriteringsskissen til Stoltenberg I-regjeringen til grunn, med halvparten av handlingsrommet fra petroleumsinntektene brukt på vekstfremmende skatteletter, ville man i dag hatt en noe mer bærekraftig offentlig finansieringsutsikt. Et slikt tankeeksperiment kan brukes til å illustrere noen av utviklingsalternativene vi står overfor fremover, om vekstfremmende skatteletter skal prioriteres mer.

Det er flere ulike måter en prioritering av vekstfremmende skatteletter etter 2001 kunne ha vært innrettet på. En måte er en annen fordeling innenfor samme ramme for oljepengebruk som vi har erfart frem til nå. Statisk beregnet, hvor det ikke innberegnes økonomisk vekst ved skattereduksjoner, ville det ha økt rammen for skattereduksjoner med om lag 50 mrd. kroner, med en tilsvarende reduksjon i offentlige utgifter. Hadde man valgt en slik innretning, ville offentlige finanser vært i en noe mer fordelaktig situasjon enn i dag, med noe lavere offentlige utgifter, et noe mer robust privat næringsliv og et økt rom for fremtidige skatteøkninger. Det kan også tenkes at noen av de utfordringer Scheel-utvalget ble bedt om å utrede, allerede kunne ha vært løst.

En annen ytterkant i en slik innretning kunne vært å legge til grunn at realavkastningen i Statens pensjonsfond utland, definert ved 4-prosentsregelen (anslått til 264 mrd. kroner i 2015, gitt dagens størrelse på Statens pensjonsfond utland), ble delt med en halvpart til vekstfremmende skatteletter og en halvpart til offentlige utgifter. Det ville i 2015 gitt 40-50 mrd. kroner i reduserte offentlige utgifter sammenlignet med vedtatt budsjett for 2015 og et skattenivå som var redusert med om lag 130-140 mrd. kroner siden 2001. Også det ville trolig gitt en bedring av den langsiktige evnen til å finansiere offentlige velferdsordninger, med et noe lavere nivå på offentlig utgifter. Det ville også ha gitt et noe mindre Statens pensjonsfond utland, med tilsvarende redusert avkastning. I motsatt retning trekker at skatteinnbetalingene trolig ville vært noe høyere enn i dag. Et større omfang av vekstfremmende skatteletter ville også virket enda mer positivt på vekst- og omstillingsevnen i økonomien, og med det styrket samfunnets langsiktige velstandsgrunnlag, samt økt rommet for fremtidige reformunderstøttende skatteøkninger, når fremtidige finansieringsutfordringer taler for det.

---

¹ http://www.statsbudsjettet.no/upload/Statsbudsjett_2002/dokumenter/pdf/PresseNB02.pdf

En justert handlingsregel for fremtidige utfordringer

Den store innfasing av handlingsrommet har allerede skjedd, men det er langt fra uvesentlig hvordan finanspolitikken, og bruken av realavkastningen i Statens pensjonsfond utland, innrettes.

Det er fornuftig å innrette politikken slik at det ikke legges opp til å bruke av hovedstolen, men sikre at omstilling av oljeformuen under bakken til finansformue i utlandet kommer alle generasjoner til gode. Det er usikkerhet om hvilken avkastning statens finansielle formue vil gi i fremtiden. Det taler for forsiktighet i innretning av finanspolitikken, og en prioritering som øker finansieringsmuligheten for fremtidige budsjetter. Viser det seg at realisert realavkastning fra Statens pensjonsfond utland blir mindre enn forventet, og en høyere enn realisert avkastning er brukt til å finansiere skattereduksjoner, vil skattereduksjonene reverseres slik at hovedstolen beskyttes. Det er en fremtidig, relativt sett enkel finansieringsmulighet som ikke foreligger ved offentlige utgiftsbevilgninger.

Det er ønskelig at Finansdepartementet i sin behandling av NOU 2015:9 grundig utreder alle sider av redusert skattenivå i den inneværende statsfinansielle overskuddperioden, med økt rom for fremtidige skatteøkninger, som et alternativ til fremtidig sparing ved Statens pensjonsfond utland.

Det bør inkludere analyser som illustrerer at en finanspolitikk som bruker et gitt handlingsrom til å øke offentlige budsjettutgifter er mindre langsiktig bærekraftig enn en finanspolitikk som prioriterer det samme handlingsrommet til vekstfremmende skatteletter, som senere kan reverseres. Med et slikt perspektiv var alle opposisjonspartienes alternative budsjetter i 2015 mindre bærekraftige i et generasjonsperspektiv enn det vedtatte budsjettet for 2015.

Det er rimelig å legge til grunn at riktig innrettet vil vekstfremmende skatteletter gi en sterkere, mer omstillingsdyktig økonomi. Mens sparing i Statens pensjonsfond utland forventes å gi finansiell avkastning, er «avkastningen» av vekstfremmende skatteletter en sterkere, mer robust og omstillingsdyktig norsk økonomi. Det bør, med utgangspunkt i dynamiske forutsetninger, utredes hvor store de langsiktige vekstvirkinger av vekstfremmende skatteletter kan tenkes å være.

Et mer produktivt og skattende privat næringsliv er hverken i NOU 2015:9, eller i Perspektivmeldingen 2013, anslått å virke positivt på offentlige finanser. Beregningene i Perspektivmeldingen 2013, som antas å være de samme som er lagt til grunn i NOU 2015:9, inkluderte ikke alt av positive virkninger ved et mer produktivt næringsliv. F.eks. kan en vente at offentlige trygdeutgifter over tid vil bli noe lavere ved et mer verdiskapende og konkurransedyktig privat næringsliv enn ved gjeldende politikk.

Antagelsen om at privat lønnspress drevet av produktivitetsvekst i privat sektor automatisk vil resultere i offentlig lønnspress er heller ikke gitt. Spesielt gjelder det om vi ser fremover, hvor vi kan anta at frontfagsmodellen i mindre grad vil være preget av høyt oljedrevet lønnspress, ref. diskusjonen i Holden III-utvalget. Ved et skattesystem og skattenivå som støtter opp om den omstilling norsk økonomi har behov for, vil mye av nyskapingen, og den produktivitetsveksten som muliggjør høy lønnsvekst, skje i næringsliv som ikke inngår i frontfagsmodellen og de sentraliserte lønnsoppgjørene. Skulle det skje, vil bredt forankret styrking av verdiskapingen i næringslivet kunne gi et positivt bidrag til offentlige finanser, ved at det øker skatteinntektene uten tilsvarende økninger i offentlige utgifter. Dette taler for man bør vurdere omde rådende vurderinger som SSB benytter til å anslå de statsfinansielle virkninger av økt privat produktivitet, f.eks. som en følge av redusert skattenivå, bør oppdateres.

Norsk økonomi står overfor en utfordrende tid, med behov for å styrke fremveksten av ikke-oljebasert konkurranseutsatt næringsliv. Denne omstillingen vil kunne styrkes ved en politikk hvor vekstfremmende skatteletter i overskuddsperioden styrkes. En slik politikk kan innrettes minst like bærekraftig for offentlig velferd som om man velger sparing i Statens pensjonsfond utland. Velger man i større grad å prioritere vekstfremmende skatteletter i tiden fremover, vil det langt på vei være å gå tilbake til intensjonen med handlingsregelen slik den var da den ble vedtatt i 2001.